

מה טוב ליהודים?

להגן נעשה נסיון לתאר, בצורה פשטנית, את ההבדלים בין שני המועמדים - במידה שקיימים כאלה - לגבי הנושאים הנוגעים לישראל. ניתוח זה אינו מנסה על הבטחות-בחירות, השוואת בארצות-הברית - כמו בישראל - כקליפת-השום, אלא על הערכת הנתונים האובייקטיביים והסובייקטיביים.

השאלה הקלאסית היא: מה טוב ליהודים? או, במהדרה מודרנית יותר: מה טוב למדינת ישראל? מי משני המועמדים העיקריים לנשיאות ארצות-הברית - הנשיא-היוצא ג'ימי קארטר או מושל קליפורניה-השעבר רונאלד רגן - יתמוך יותר במדינת-ישראל, או יפגע בה פחות?

כדי נשיא אמריקאי חשוף לחץ המימסד היהודי המאורגן, הפועל על פי הוראות מישראל. לחץ זה יונק את כוחו מן הגורמים הבאים: (א) נשיא הרוצה להיבחר מחדש חייב להתחשב בקולותיהם של היהודים במדינות-מפתח, דבר הבא לידי ביטוי חד דווקא בבחירות אלה. (ב) השפעת היהודים כאמצעי-התיקשורת, שם הם תופסים עמדותי-מפתח רבות. (ג) יכולתם של היהודים לתרום למיפלגות מכספם.

השאלות האלה טעונות, כמוכן, פירוט. מה טוב לישראל? על כך יכולות להיות דיעות שונות מאוד בישראל עצמה. האם טוב לישראל שנישא ארצות-הברית יתמוך ללא עירעור והירחור במדיניותה של ממשלת-בגין? או שיתמוך במדיניות שלגביה קיים קונסנזוס של רוב גדול במדינת-ישראל? ואולי נכון ההיפך: שטוב לישראל שבנושאי-טון יישב נשיא אמריקאי בלתי-לדוי, המסוגל להפעיל על ממשלת-ישראל לחץ בכיוון החשגת שלום כולל?

חשיפה ללחץ יהודי

להלכה יכול רגן להיבחר לכהונה שנייה, אם ייבחר השבוע לתקופת-כהונה ראשונה. אך למעשה אין אפשרות זו קיימת, בגלל גילו המופלג, לפי מושגים אמריקאיים. רגן מתקרב לגיל 70, ואין הציבור האמריקאי רוצה בנשיאים קשישים, מחשש שמה בעיות-הבריאות שלהם ישפיעו על כושר-ההפעולה ויכולת-ההחלטה בעיתות-משבר. משום כך יהיה גם רגן משוחרר מלחץ יהודי זה.

לפי החוקה האמריקאית, אין נשיא יכול להיבחר בפעם השלישית. אם ייבחר קארטר מחדש השבוע לא יוכל, איפוא, להציג את מועמדותו מחדש. משום כך יהיה משוחרר לגמרי מן החשש שמא יפנו לו הבוחרים היהודיים עורף. זהו המקור העיקרי לפחד השורר בחוגים מדיניים בישראל מפני תקופת-כהונה שנייה של קארטר.

עמדות בטווח הקצר

אם ייבחר, יצטרך להקים ממשלה שלמה חדשה. לפי השיטה האמריקאית, מתחלפים לא רק הנשיאים, אלא גם כל השרים, כל הפקידים הבכירים, רוב השגרירים וגם חלק ניכר של הפקידות הבינונית. משמע שבכל עמדות המפתח יישבו אנשים חדשים, שלא יהיה להם מושג בעניינים שהיו מופקדים עליהם. משמע: שנת 1981 תחלוף, לפחות עד הבחירות ביש-ראל, מבלי שתהיה ממשלה אמריקאית יעילה.

אם ייבחר קארטר מחדש, ימשיך כל המנגנון הממשלתי לתפקד בלי הפסקה, גם אם יחליף קארטר כמה אנשי-מפתח במינהל שלו. משמע: כל התהליכים המדיניים הנוגעים לישראל, ובעיקר לשיחות האוטונומיה, יוכלו להימשך מייד. בכל עמדות-המפתח יישבו אנשים המכירים היטב את הבעיות והאנשים, ושיש להם דיעות מגובשות.

עמדות בטווח הארוך

רונאלד רגן הוא מועמד הימין השמרני, הפועל כעושה-דברו של ההון הגדול. ההון האמריקאי הגדול - החברות הרב-לאומיות, חברות-הנפט, חברות התעשייה הכבדה והבנקים - מעוניין בעיקר בזרם סדיר של הנפט הערבי. משום כך הוא מעוניין למנוע את עירעור היציבות בעולם הערבי ואת הפיכתו של העם הפלסטיני לגורם מהפכני במדינות-הנפט הערביות. על כן יש להניח כי ממשלה של רגן, אחרי שתבסס בתפי-קידה, תפעל להשגת שלום כולל. מבחינה זו לא יהיה הבדל בין ממשלת-רגן ובין ממשלת-קארטר.

בטווח הארוך יפעל קארטר על-פי האינטרסים ארוכי-הטווח של ארצות-הברית, תוך איזון הגישות של מישרד-הביטחון (המעוניין בישראל חזקה, כשוט כלפי העולם הערבי ומדינות-הנפט) ומישרד-החוץ, המבקש למנוע את חדירת הסובייטים על-ידי גיבוש גוש פרו-אמריקאי גדול בעולם הערבי. לשם כך יפעל קארטר להשגת שלום כולל. פעולה זו תמותן על-ידי חוסר-היעילות של האיש ואי-יכולתו לכפות את רצונו בצורה תקיפה ונמרצת.

הגישה המיפלגתית

המיפלגה הרפובליקאית לא זכתה מעולם בקולות היהודים, ועל כן היא משוחררת במידה רבה מלחץ יהודי. הדבר לא ישתנה גם הפעם. המיפלגה היא מיפלגת המימסד הוואש"פי (ואס"פ: ראשי-התיבות באנגלית של "לבן-אנגלו-סאכסי-פרו-טסטנטטי"), והיא מחזרת אחרי קולות המיעוטים רק בעת בחירות. משום-כך יהיה איש המיפלגה הרפובליקאית בבית הלבן חשוף פחות ללחצים מיפלגתיים לטובת ישראל והמימסד היהודי. ישראל תוכל להשפיע על הנשיא רק בדרג המדיני הישיר ולא באמצעות הקונגרס והמיפלגה.

כאיש-מיפלגה, יהיה קארטר קרוב יותר לענייני ישראל מאשר יריבו. המיפלגה הדמוקרטית היא המיפלגה המסורתית של היהודים (ושל שאר המיעוטים האתניים). אם יימנעו היהודים הפעם מלהצביע בעדה, תשתדל המיפלגה לרכשם בחזרה. מועמדי המיפלגה לכנסת ולבית-הנבחרים ילחצו אף הם על קארטר בכיוון זה. במידה שקיימת השפעה מיפלגתית על נציגי-המיפלגה היושב בבית הלבן, היא תופעל לטובת מדיניות שתקבל על דעת היהודים (קרי: ישראל).

היחס לבעיות ספציפיות

אין משמעות גם להבטחות-בחירות של רגן. לגבי כל העניינים המעשיים - חוק-הגולן, התנחלויות, פעולות בלבנון וכו' - לא יהיה הבדל בינו ובין קארטר. הדיבורים על העברת השגרירות האמריקאית לירושלים יישארו בגדר דיבורים. היחס לאש"ף יהיה מציאותי, ורגן לא יכיר באירגון אלא אם כן ישנה את עמדותיו הרישמיות בצורה ברורה וגלויה. אולם הלחץ של רגן לא יוכל להיות מנפעל בחודשים הקרובים - בניגוד ללחץ של קארטר.

אין משמעות להבטחות-בחירות, וגם לא לפילופים לגבי אש"ף, שהסעירו את המערכת בימים האחרונים. ממשלת קארטר תתנגד לחוק-הגולן, להתנחלויות, להתקפות בלבנון (במידה שלא תואמו מראש עם האמריקאים). ג'וא לא יכיר באש"ף אלא אחרי שהאירגון ישנה את עמדותיו הרישמיות כלפי אמריקה וישראל. אולם בתקופת-הכהונה השנייה יוכל קארטר לתת תוקף רב יותר להתנגדותו לצעדים ישראלניים הפוגעים, לדעתו בשלום. הוא גם יעו לפתוח דף חדש ביחסים עם אש"ף, אם ייראה לו שזה תואם את האינטרס האמריקאי.

הסיכום: בין ממשלת קארטר וממשלת רגן - ההבדל הוא זעיר